

Promemorian ”Explosiva varor – ett nationellt tillståndsregister och kriminalisering av förstadier till brott mot tillståndsplikten” (Fö 2023/01534)

Tidningsutgivarna (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerad promemoria och får lämna följande synpunkter.

TU begränsar sitt yttrande till promemorians förslag om offentlighet, sekretess och meddelarfrihet.

Sammanfattning

TU avstyrker promemorians förslag och förordar att den föreslagna sekretessbestämmelsen utformas med ett rakt skaderekvisit och att meddelarfriheten ska ha företräde framför tystnadsplikten.

Promemorians förslag

I promemorian lämnas förslag om att införa ett nationellt tillståndsregister för explosiva varor. Det föreslås även – med en ny sekretesslagsbestämmelse - att sekretess ska gälla hos Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) för ”uppgift om instruktion, ritning eller annan liknande uppgift, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att uppgiften kommer till brottslig användning”. Därtill föreslås dels en bestämmelse om överföring av sekretess, så att sekretess ska gälla hos andra myndigheter till vilka uppgifter överförs från MSB, dels att den tystnadsplikt som följer av sekretessen även ska ha företräde framför meddelarfriheten.

TU:s synpunkter

TU kan inledningsvis dela uppfattningen att frågor om hanteringen av, och information om, *hur* man tillverkar explosiva varor inte sprids är angelägen.

TU konstaterar samtidigt att de förslag som lämnas i promemorian är mycket långtgående. Som det noteras i promemorian (s 66) måste sekretessbehovet här vägas mot insynsintresset.

Det kan tyckas att insynsintresset i fråga om explosiva varor är begränsat. En viktig utgångspunkt vid en sådan avvägning är dock att det inte är insynsintresset som ska motiveras. Handlingsoffentligheten i 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen utgår från att alla allmänna handlingar är offentliga – och att det är intresset av sekretess som ska motiveras – inte tvärtom.

Den föreslagna sekretessbestämmelsen är utformad med ett omvänt skaderekvisit, d v s med en presumtion för sekretess. Enligt TU:s erfarenhet innebär det i praktiken en absolut sekretess.

Så som bestämmelsen utformats kommer den dock att omfatta i stort sett varje uppgift ("annan liknande uppgift") som har med det tilltänkta tillståndsregistret att göra.

Enligt TU:s mening finns det emellertid ett betydande insynsintresse i i hur, av vem, om vem och om och under vilka förutsättningar tillståndsbeslut fattas eller ges om att tillverka explosiva varor (utan att beskriva hur det praktiskt går till).

Mot den bakgrunden förordar TU att sekretessbestämmelsen utformas med ett rakt skaderekvisit, d v s med en presumtion för offentlighet. Det ger möjlighet för en insyn i vem eller vilka som har/ges sådana tillstånd, samtidigt som det ger möjlighet att – om skada kan antas uppstå – undanhålla uppgifter om "instruktion, ritning" m m för "tillverkning av explosiva varor".

När det slutligen gäller förslaget om att begränsa meddelarfriheten till förmån för tystnadsplikten vill TU erinra om vad som anfördes i prop 1979/80:2 Del A s 111 f) med förslag till sekretesslag.

D v s att:

- 1) *”stor återhållsamhet bör iakttas vid prövningen av om undantag från meddelarfriheten ska göras i ett särskilt fall”* samt att
- 2) *”om man på ett visst område har klarat sekretessbehovet med bibehållen meddelarfrihet, bör man normalt kunna klara sig med en sådan ordning också i fortsättningen”*.

Enligt TU:s mening är det angeläget att sådana uttalanden om förhållandet till grundlag respekteras.

Mot den bakgrunden avstyrker TU promemorians förslag och förordar att den föreslagna sekretessbestämmelsen utformas med ett rakt skaderekvisit och att meddelarfrihet ska ha företräde framför tystnadsplikten.

Stockholm den 22 februari 2024

TU

Johan Taubert
VD

Per Hultengård
Jurist